

Om Hyacinthers Dyrkning paa fri Land.

(Meddeelt af Hr. Oberst d'Origny i en Skrivelse til
Landhuusholdningselskabet.)

Dyfordret af det Kongelige Landhuusholdnings-
Selskab til at bekendtgjøre min Fremgangsmaade
med Dyrkning af Hyacinter, som er lykket mig
saa godt, at den, paa en for mig smigrende
Maade, tildrog sig Selskabets Dymærksomhed,*)
har jeg her i Korthed beskrevet min Dyrknings-
maade, dog saaledes at jeg troer Enhver, som
har Lust til denne Blomsteravl og en Have med
en passende Beliggenhed dertil, vil med Held
kunne anvende den.

Men førend jeg forklarer Gjødsfningen og
Tilberedelsen af Jorden samt Plantningen selv,
vil jeg med et Par Ord beskrive Jordbunden og
Beliggenheden af den Have, som jeg har an-
vendt dertil.

Den Plads hvor Haven er anlagt og som er
beliggende omtrent 150 Alen fra Havet, havde
ikke været dyrket, men ligget til Græsning siden
1663 (førend hvilken Tid den ubentvivl ofte er
bleven oversvømmet af Høivande), da Citadellet

*) Hr. Obersten tilkjendtes i Aaret 1826 Landhuusholdningselskabets anden Medaille i Guld i ind-
bemeldte Anledning.

blev anlagt. Den er mod Vesten, Norden og Osten omgivet med en temmelig høi Vold. Jeg troer imidlertid ikke at denne Vold har nogen Indflydelse paa Hyacinthkulturen; thi hos adskillige Handelsgartnere omkring Kjøbenhavn lykkes denne Kultur meget godt, uagtet Planterne ere udsatte for flere Vinde. Da jeg i Aaret 1818 indrettede denne Plads til Have, lod jeg Jorden, som bestod af omtrent $\frac{1}{2}$ Alen Muld med et Underlag af Steen af Størrelse som en knyttet Næve, grave. Da Græstørven var vendt ned, lod jeg Renovationen af Skarnkisten i Citabellet bringe i Haven. Denne bestod af Tørveasse, Feieskarn, hvoraf Størstedelen Sand o. s. v.; heraf blev lagt et Lag af omtrent 1 Alen ovenpaa den gravede Jord, og i Løbet af $\frac{1}{2}$ Aar ved hyppig Gravning blandet med Jorden. Denne blev nu i 2 Aar dyrket først med Grønkaal og Kartofler, derefter med forskjellige Kjøkkenurter, og derpaa beplantet med Hyacinthzibler af saadanne, som om Vinteren forud vare bleve benyttede til Drivning.

Jeg vil nu beskrive Gjødnings = Middelet, Gjødslingen, Tilberedningen af Jorden og Plantningen af Ziblerne.

I.

Jorden, hvori Hyacinthziblerne lægges, maa i det foregaaende Aar være gjødet med gammel Kjøegjødning; dog maa jeg bemærke, at jeg

flere Aar har brugt en Blanding af Koe- og Hestemøg, som forhen var henlagt i Eeg af $\frac{1}{2}$ Alen oven paa hinanden afvejlende i 8 — 10 Eeg. Denne blandede Gjødning har aldeles ikke skadet Hyacinttherne, uagtet det er imod Hollændernes Princip, hvilke blot anbefale Koejødning.

Efterat Jorden er gjødet om Efteraaret, byrter man andre Urter deri den følgende Sommer.

2.

I Begyndelsen af October, eller 14 Dage til 3 Uger førend Zviblerne lægges, graver og river man Jorden tilbørligt og inddeler den i Bede; dernæst bringes omtrent 1 Tomme fint Strandsand derpaa, som nedhakkes med en Rive, saaledes at det kommer saa dybt som Hyacintzviblerne skulle ligge. Er Jorden meget let, behøver man ikke at blande den med Sand; men naar Zviblerne lægges, maa der fylbes saa meget Sand i Hullet under Hyacinthen, som man kan tage imellem 3 Fingre. Man kan ogsaa lægge 1 Tomme tyk Strandsand paa Bedet uden at hakke det ned, derefter lægge Hyacintzviblerne oven paa Sandet i den Orden, de skulle ligge, og tilsidst fylde 4 Tommer høi Jord oven paa dem.

Har man blandet Jorden med Sand, lægger man Zviblerne i Rader paa Bedet, 6 Tommer fra hinanden paa hvert Bed, hvorefter man gjør et Hul i Jorden med Haanden og lægger Zvibelen deri, saaledes at den kommer til at ligge 4 Tom-

mer under Jorden. Dette maa skee sidst i October.

Man bør ikke lægge Hyacinthviblerne hvert Aar paa samme Sted eller i samme Jord. Først efter 3 Aars Forløb kan man igjen lægge dem i den Jord, hvor de først have ligget.

3.

Naar det begynder at fryse, især naar det er saa langt hen i Vinteren at man kan vente stærk Kulde, bedækkes Bedene, hvori Viblerne ere lagte, med Bark af 2 — 3 Tommers Høide. Under denne Bedækning kunne de taale en meget stærk Kulde. I Vinteren imellem 1825 og 1826 vare mine Hyacinter paa fri Vand udsatte for 12 Graders tør Kulde uden Snee, men dette uagtet tabte jeg ikke mere end 8 — 10 Stykker af 1000. *) Jeg har ligeledes seet at Hyacinthvibler, som vare lagte paa Glas med Vand, ikke have taget Skade, uagtet Vandet frøs til Bunden; men man maa i dette Tilfælde iagttage at optøe dem med en jevn Varme og ikke alt for pludseligt. Ogsaa maa jeg bemærke, at Blomsten hos disse

*) I den botaniske Have toge Hyacinterne i 32 Aar kun een eneste Gang Skade af Vinterkulde, men det var med Værfrost og de vare ikke dækkede. Den blomstrende Hyacinth taaler temmelig stærk Nattefrost. (Denne og de følgende Noter ere meddeelte af d. Hr. Professor i Botaniken Hornemann og botanisk Gartner Holbøll; som have havt den Godhed at gennemsee Manuscriptet.)

Hyacinter ikke endnu var udsprungen da Frosten indtraf, men Spiren kun $\frac{1}{2}$ Tomme over Løget.

Denne Plante er overalt temmelig haardsør, og kan f. Ex. taale at oversvømmes af Strandvand. I Efteraaret 1825 bleve tvende Bede, som vare beplantede dermed i en Have ved Citadellet, satte under Vand ved indtruffen Høivande. Det salte Vand stod i 48 Timer en Alen høit over Hyacinterne, men de toge aldeles ikke Skade, ja florerede endog i Foraaret 1826 tidligere, end andre af samme Slags, som ikke havde staaet under Vand.*)

4.

Naar Hyacinterne have afblomstret, afbryder jeg Blomsterkæftet eller Stængelen, for at de ikke skulle sætte Frøe, hvilket, efter min Formening, svækker Rødblerne,**) med mindre man vil selv avle Frøe af et vist Partie, for paa denne Maade at forsøge sin Hyacint-Flor. Om dette mere siden.

*) Omkring Harlem er ved ualmindeligt høit Vand og Digebrud undertiden Oversvømmelse, men Hyacinterne tage sædvanligen ikke Skade, med mindre Havvandet staaer i lang Tid over dem.

**) Man antager ellers i Almindelighed at det ikke svækker Rødblerne at Hyacinterne ansætte Frøe. Man kan endog avle modent Frøe af adskillige sastrige Planter uagtet man har afstaaet Frøestængelen kort efter at Frøet var ansat; hvilket viser at det ikke fik Næring alene af Roden.

5.

Efterat Blomsterkæftet er afbrudt, lader jeg dem staae rolige til sidst i Juli Maaned; naar Bladene da ere for det meste visnede, maae Zviblerne optages. Man vil da finde at de for en Deel have ansat Yngel*) eller mindre Løg ved Moderløgen. Ere disse smaae Løg saa store som Hasselnødder, da pilles de fra, gjemmes paa et tørt Sted og lægges i October Maaned i et eget Bed, hvor de da, efterat have været optagne og igjen lagte, paa de angivne Tider, efter 3 Aar give gode Hyacinther, som ikke udarte.**) Den Yngel som er mindre end en Hasselnød, lader jeg sidde ved de Moderløg, som skulle lægges i fri Land, da disse bedre vore ved Moderzvibelen, end naar de lægges særskilte i Jorden, hvor de ofte ikke have Styrke til at modstaae Winterveiret, enten degte yttre sig ved megen Regn eller stærk Kulde.

Ikke alle Hyacinther kunne formeres paa denne Maade; thi uagtet nogle Sorter frem-

*) Lybsternes og Hollændernes Brut.

**) Undertiden falde unge Løg, som ere mindre end Hasselnødder, fra Moderen, og da nyttre det ikke at lægge dem med Moderløget. De, som saaledes af dem selv løsnes af, synes ogsaa at have en saadan Grad af Modenhed, at de taale at lægges for sig. Ofte finder man Yngel, som er større end Baldnødder og som sidde saa fast ved det gamle Løg, at de ei kunne afbrydes uden at foraarsage et Saar. Vil man afbryde disse, da bør det skee snart efter Optagningen, at Saaret kan læges inden de skulle plantes.

bringe megen Yngel, ere der andre, som give mindre, og nogle frembringe den sjelben.

6.

Naar Zviblerne ere optagne af Jorden, lægges de med Rodtrevlerne og de visnede Blade i en Stue.*) Efter Forløb af 3 — 4 Uger, naar Rodtrevlerne ere visnede, اسپilles disse saavel som de visne Blade, og Røgene ligge nu rolige til sidst i October Maaned, da de paa nye lægges i Jorden. I Løbet af et Aar ligge saaledes Hyacinthzvbler 9 Maaneder i Jorden og 3 Maaneder over Jorden.

7.

Hyacinthzvbler, som skulle drives om Binteren i Potter for at hensættes i Værelser, kunne allerede lægges i Midten af September Maaned. Efter min Erfaring er det ikke rigtigt at drive dem saa stærkt at de blomstre meget tidligt; thi Røgene tage Skade deraf, da de derimod langt fra ikke lide saa meget naar de drives med Maade.

I Almindelighed lægger jeg Zvibler, som skulle drives, i Midten af October. De lægges i let Jord med noget Strandsand under Løget, hvilket ikke maa ligge dybere end at Toppen deraf knap er bedækket med Jord.

*) Hollænderne lægge de optagne Røg i fri Luft med en ringe Bedækning af Jord, hvor de blive liggende 14 Dage til 3 Uger, i hvilken Tid Bladene og Rodtrevlerne visne, og først da blive de bragte i et luftigt Rum.

Potterne hensesættes nu i Haven*) saaledes at de ere udsatte for Luftens og Regnens Indflydelse. Her forblive de indtil det begynder at fryse een til to Grader, eller til først i December, da de bringes i et koldt Bærelse, hvor de vandes efter Omstændighederne 1 à 2 Gange om Ugen. Saavidt jeg har erfaret er det ligegyldigt enten man vander fra oven eller fra nedem.

14 Dage efter at Potterne ere tagne ind fra Haven, kunne de sættes i et varmt Bærelse.

Naar Blomsterknobben er skudt frem, maa de have mere Vand; derimod maa Vandingen mindskes naar Blomsten er udsprungen. Kan man, efterat Blomsterne ere udsprungne, holde Hyacintherne i et kjøligt Bærelse, da blomstre de vel 14 Dage længere end i modsat Tilfælde.

De fleste enkelte Hyacinther kunne taale at drives temmelig stærkt,**) men med de dobbelte,

*) Det er bedre at Potterne, med de til Drivning plantede Hyacinther, nedgraves i Jorden, hvor de have en naturlig Jugtighed og altsaa ikke behøve at vandes. En anden Fordeel ved denne Behandling er den, at de fine Rødder, som Løget driver, da ikke have den op af Jorden, hvilket ofte er Tilfældet naar Potten staaer oven paa Jorden. Disse unge Rødder ere overmaade skjøre og det gaaer ikke an at trykke Løget ned, da man derved vilde knuse Rødtrevlerne, ligesom det og er et meget vanskeligt Arbejde at omplante dem uden at beskadige Rødderne.

***) Ikke alle Sorter Hyacinther kunne taale at sættes strax i Varme. Der gives Sorter, som kunne drives til at florere ved Juul og Nyeaar, s. Gr.

især de meget fyldte, maa man gaae vaersomt tilværks; thi ellers visne de i Toppen eller blive til Krøblinge.

8.

Hyacinther, som om Vinteren have blomstret i Potter, maae hensættes med Potterne i fri Luft og jevnlig vandes, isald der ikke kommer tilstrækkelig Regn indtil Bladene ere visne, da man ikke mere maa vande dem. De tages ud af Potterne naar Zvibler af fri Land tages op af Jorden, og behandles da som disse.

9.

Hyacinthzvibler, som om Vinteren have floreret i Potter og altsaa ere fordrevne, kunne samle saa gode Kræfter ved at ligge 2 — 3 Aar i fri Land, at de efter der Tid igjen kunne bruges til at drive i Potter. *) Dette veed jeg af Erfa-

Enk. blaa Vroege Imperial og Gallas, Enk. hvid Imperial og Premier noble, Enk. rød aimable Rosette og Thalia; Dobb. blaa Passetout og Perle pyramide, Dobb. hvid Comtesse de Degenfeldt og Dageraad, Dobb. rød Hugo Grotius og Floras Rosenkrans; og andre, som ikke taale at drives førend i Februar og Marts Maaneder, s. Ex. Enk. blaa Graaf Brandt og Lucian, Enk. hvid Favorite blanche og Noble de Venise, Enk. guul Kroon van Oudan og Sceptre d'or, Enk. rød Cupido og Diana, Dobb. blaa Koning purpur og Roi Magor, Dobb. hvid La riante og Princesso Louise, Dobb. guul Chrysolore og L'or vegetal, Dobb. rød Bonnet og Rouge charmante.

*) Denne Restauration eller Fornyelse af drevne Hyacinthzvibler er ikke antaget af Hollænderne.

ring; thi jeg har Hyacinther, som ere 2 Gange
drevne i Potter og 2 Gange ere fornyede i fri
Land. De maae da, ligesom andre Hyacinth-
zibler, tages ud af Jorden fra sidst i Juli til
sidst i October.
